

Visitationstal – Ekerö pastorat

Biskop Andreas Holmberg

Söndagen den 19 oktober 2025 Ekebyhovskyrkan, efter Visitationsmässa i Munsö kyrka

Inledning

Kära vänner i Adelsö-Munsö, Ekerö och Lovö församlingar. Vad roligt och festligt att tillsammans idag fira gudstjänst i Munsö fantastiskt vackra kyrka, som stått där sedan slutet av 1100-talet och med ännu äldre rottrådar, och sedan att fortsätta gemenskapen här i Ekebyhovskyrkan, först med lunchen och sedan nu med visitationsstämma.

I gudstjänsten sjöng vi bland annat psalmen *Våga vara den du i Kristus är* av psalmförfattaren Anders Frostenson. Han var kyrkoherde i Lovö församling i över 20 år, fram till 1970, och har bidragit med en rik och fantastisk psalmskatt där han satt ord på glädje och djup i kristen tro. Den här söndagen har som tema "Att lyssna i tro" och vi sjöng, med Frostensons ord i psalmen, att vi, citat, "redan är älskade och ett med honom", Jesus Kristus, "som gjort oss fria". Och så är det verkligen. Vi är – med Frostensons ord – "fria att älska, och tjäna de vi möter - och Jesus bor i dem".

Under de senaste veckorna har det som kallas biskopsvisitation pågått i Ekerö pastorat. Visitation hör ihop med det engelska ordet *visit*, att besöka och främja församlingarna i pastoratet, försäkra sig om att församlingarna gör det som är dess uppdrag - och har förutsättningar att göra det. Visitationen är också en konkret påminnelse om att församlingarna här på Mälardalen hör ihop med hela Stockholms stift, med hela Svenska kyrkan – ja är en del av den världsvida kyrkan. Vi har trosvänner över hela jordklotet! I fredags hade jag kontakt med biskop Christian Samraj i Stockholms stifts vänkyrka i södra Indien. Jag berättade att jag idag skulle fira gudstjänst i Ekerö pastorat. Biskop Christian har inte varit på Ekerö, men bad mig att hälsa till er.

Jag vill rikta ett varmt tack för gästfrihet och goda samtal under visitationen, för gemenskap i bön och gudstjänst, för skratt och allvar. Församlingen bärs av er, och många andra engagerade människor. Som församling har ni verkligen mycket att glädjas över och vara tacksamma för.

Jag har som biskop varit här för att tillsammans med några av mina medarbetare lära känna församlingen mer på djupet. Bland annat stiftsprost Boel Hössjer Sundman och kontraktsprost Anna-Lena Björk, kyrkoherde på Färingsö. Visitationen har varit meningsfull och min förhoppning är att visitationen även framåt ska bidra till betydelsefulla samtal.

Det vi gör just nu kallas för visitationsstämma. Det innebär att jag först kommer stanna i några teman och reflektioner framåt från det vi på olika sätt berört under visitationen. Längre fram kommer ett visitationsprotokoll som speglar hela visitationen i ord och bild. Mot slutet av talet finns tillfälle att prata med varandra. Därefter fångar jag upp några tankar från er och vi delar det tillsammans innan vi avslutar.

För mig har det varit meningsfullt och roligt att visitera pastoratet, som en eftermiddag när jag besökte Kyrkans Secondhandbutik som förvisso geografiskt ligger i Färingsö församling, men som också Ekerö pastorat är djupt engagerad i. Där mötte jag personal och flera ideellt engagerade. Några av dem talade om hur uppdraget som ideell förändrat deras liv, varit helt ovärderligt och gett dem hopp.

Arbetet i butiken fångar samtidigt några viktiga uppdrag som vi har som kyrka. Låt mig kort nämna tre. *För det första* att bidra till rättvisa, vilket sker genom att stora summor från försäljningen varje år skänks till ändamål och projekt som är till gagn för behövande människor. Bland annat genom vårt ACT Svenska kyrkan och genom projekt som Mälarkyrkan stöder. *För det andra* att verka för

hållbarhet för klimatet genom att kläder och många andra saker som inte längre används i stället för att slängas kan säljas och användas på nytt, återbrukas. Det är en del av den nödvändiga omställning vi alla behöver göra, att tillsammans verka för hållbarhet för klimatet. *För det tredje* att erbjuda människor möjlighet till praktik, arbetsträning, meningsfull sysselsättning och arbetsgemenskap som förändrar livet för många.

Butiken är exempel på något som jag mött under visitationen i flera samtal, bland annat i samtalet med församlingsråden i Munsö församling: att församlingarna på Mälardalen har en lång historia av nära ekumeniskt samarbete sedan mitten av 1900-talet, och att flera av er bärs av det som en självklarhet.

Kontinuitet, traditioner och liv idag

Ekerö pastorat har några av stiftets äldsta kyrkor med synliga spår från kyrkans första tid i det vi idag kallar Sverige – i nästan 1000 år har kyrkan funnits här. Birka på Björkö grundades av den dåvarande kungen redan på 700-talet och han bodde på Hovgården, på Adelsö. Sedan över 30 år (1993) är Birka och Hovgården världsarv. På Birka finns, till minne av Nordens apostel Ansgar, Ansgarskapellet, och jag kommer tillbaka till det om en stund.

För drygt 30 år sedan, 1994, visiterades Ekerö pastorat av en av mina företrädare, biskop Henrik Svenungsson, och innan honom av biskop Manfred Björkqvist och av biskop Helge Ljungberg. Även biskop Caroline Krook har visiterat pastoratet liksom biskop Eva Brunne, då som en del av visitation i Birka kontrakt. Biskop Henrik Svenungsson betonade vid sin visitation att "det är viktigt att påminna sig om traditionen och kontinuiteten i kyrkans liv, inte minst för oss som har uppgiften att vara kyrka i storstadens mångfald och föränderlighet."

Med både glimten i ögat och en djupare mening har ni i församlingens styrdokument, Församlingsinstruktionen (FIN), fångat de långa perspektiven i visionen "Tusen år till", och utvecklat att det betyder att: räcka den kristna tron och efterföljelsen till kommande generationer", hålla Bibelns berättelser levande och att som kyrka hämta kraften från Guds ande. Det är en mycket god och central vision. Håll fast vi den, lev med den för ögonen.

Bärkrafter och utmaningar

I *Kyrkoordningen för Svenska kyrkan* sammanfattas en församlings uppgift så här: att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, att kristna gemenskaper skapas och fördjupas, att Guds rike utbredds och att skapelsen ska återupprättas.

En grundfråga jag som biskop bär med mig under visitationen är om det uppdraget uppfylls i församlingarna. Finns kristna gemenskaper? Räcks dopet som en gåva? Finns levande gudstjänstliv där människor får ta emot nattvardens bröd och vin? Finns diakonal blick, omsorg och handling? Finns möjlighet att lära känna Jesus Kristus? Främjas lärande om kristen tro? Kan alla som vill konfirmera sig? Ja, vänner, som jag redan talat om, visst är församlingarna i Ekerö pastorat levande församlingar.

Att det finns liv, att Kristus är i centrum i församlingen, kan med ett annat ord beskrivas som att församlingen har *pastoral bärkraft* och ni har en god pastoral bärkraft.

Under visitationen och den förvaltningstillsyn som gjordes innan, har jag och mina medarbetare kunnat konstatera att ni har de tre andra bärkrafterna som är nödvändiga för att en församling ska fungera långsiktigt: *ekonomisk, organisatorisk och demokratisk bärkraft*.

Jag vill i detta sammanhang passa på att tacka kyrkorådets ordförande Gunilla Blom och kyrkoherde Anita Elweskiöld för hur ni styr och leder tillsammans, och även tacka hela kyrkorådet och församlingsråden, för att ni med stort engagemang ställer er till förfogande. För hela Svenska kyrkan är det avgörande med människor som går in i ett demokratiskt uppdrag och tar ansvar i församlingar

och pastorat. Vi har precis haft kyrkoval där nästan 2100 personer i församlingarna röstade fram de som ska sitta i kyrkofullmäktige under de kommande fyra åren.

Meningsfullhet som ideell och förtroendevärd

Ett av mina fokus som biskop är idealitet. Jag betonar i olika sammanhang – också under visitationer – vikten av att i våra församlingar stärka och utveckla det ideella bärarskapet och ideella medarbetarskapet i. Jag vill uppmuntra er att fortsätta ta steg för att utforska hur det i ännu större utsträckning är att vara en församling som bärs av fler. Det är viktigt att människor tas i anspråk, uppmuntras och bemyndigas. De anställdas roll behöver då alltmer bli att vara möjliggörare, så att fler kan delta och ta ansvar i alla döptas gemensamma uppdrag. Att på allvar utveckla och utforska ideellt engagemang tar tid och kraft. Det är både nödvändigt och roligt att prioritera. Avgörande för att bli ideell, vilket forskning visar, är att bli tillfrågad. Flera av er som är engagerade som ideell eller förtroendevärd berättade om just det: att engagemanget hade börjat med att någon hade frågat – ska inte du komma med här!

En tidig kväll under visitationen – i Munsö församlingsgård – möttes församlingsråden i pastoratet och därefter kyrkorådet. Det var inspirerande att möta det engagemang som finns i både församlingsråden och i kyrkorådet. Fastän församlingarna är grannar med varandra är förutsättningarna olika. Ekerö församling är störst, och där sker också den största inflyttningen. Adelsö och Munsö är mer glesbefolkade med stadsnära landsbygd. Lovö ligger närmast Stor-Stockholm.

I både samtalen med församlingsråden och kyrkorådet fanns en vilja att utveckla och hitta bättre samarbetsformer mellan varandra. I hela Svenska kyrkan är detta en utmaning där vi behöver utvecklas. Församlingsråden har en unik roll att vara nära de församlingstillhöriga och alla församlingsbor, vara örat mot rälsen och fånga upp inspel från församlingsborna. Hur kan flödet mellan församlingsråden och kyrkorådet utvecklas hos er? Kan församlingsråden få mer ansvar och befogenheter?

Kontraktsprost Anna-Lena Björk, som var med i dessa samtal, framhöll att ni har ett stort engagemang och det märks att ni trivs tillsammans. Ni är en helhet och inte delar. Hon framhöll att det blir viktigt framåt för er att ge förutsättningar för församlingsråden att ha en meningsfull uppgift, ja att känna sig behövda.

Ett medskick framåt från mig är att tillsammans hitta former som gör att alla uppdragen upplevs som meningsfulla. I grunden är pastoratet en samarbetsform för att främja livet i församlingarna. Då är det betydelsefullt att kyrkorådet ser församlingarna och församlingsråden som en tillgång och styrka.

Under visitationen återkom jag till ord ur aposteln Paulus brev till församlingen i Korinth (1 Kor kap. 12). Där skriver han om att kyrkan är "Kristi kropp". En församling har olika delar och alla delar behövs och kan bidra. Det är en bild som involverar oss alla – att vi alla behövs med de gåvor, liksom svagheter, som vi har. Vår mångfald och våra olikheter är en rikedom.

Berätta om kristen tro, gudstjänster

I samhället idag kan vi ana ett växande intresse för kristen tro. Det märks till exempel i att antalet konfirmander ökar i Stockholms stift, även i Ekerö pastorat. Det är fler och fler församlingar som erbjuder *flera olika* former av fördjupning för vuxna – som katekumenat, bibelstudiegrupper, retreat och pilgrimsvandring, grupper för existentiella samtal och liknande, och möjlighet till vuxenkonfirmation. Det är angeläget att ni fortsätter att erbjuda den sortens möjligheter. Det finns idag en törst efter sammanhang där vi vuxna får samtala om livet, tro, relationer, mening och liknande stora frågor.

Under visitationen hade jag glädjen att få träffa några av konfirmanderna i pastoratet liksom ungdomsgruppen. Ni har många konfirmander och ni satsar på konfirmandarbetet. Det är viktigt att ge arbetet med konfirmander långsiktigt goda förutsättningar. Heja er för det goda arbete ni gör!

Flera av konfirmanderna blir sedan unga ledare under några år. Ni är duktiga på att ge dem utrymme, och en trygg gemenskap i ungdomsgruppen.

Här vill jag uppmuntra er att med ungdomarna stärka möjligheten att lära känna kristen tro mer, låta det vara ett tydligt uppdrag i pastoratets ungdomsarbete. Fika, häng och gemenskap betyder mycket, samtidigt behöver ungdomskvällarna innehålla mer – ni behöver också erbjuda ungdomarna fördjupning, undervisning, chans att växa som kristna. Flera av konfirmanderna sa just att de velat bli konfirmand för att lära sig mer om kristendomen. Den längtan och önskan finns högst sannolikt också hos många ungdomarna som är konfirmerade och fortsätter i ungdomsarbetet.

Jag vill uppmuntra er att överväga att bli en del av Svenska kyrkans unga i Stockholms stift – kyrkans ungdomsrörelse. Det är ett sammanhang för att lära känna andra ungdomar i Stockholm, vidga vyerna, tränas i demokrati och fördjupas i kristen tro.

Under visitationen talade vi också om gudstjänstlivet och den viktiga utmaning det är att hitta kontinuiteten med ett levande gudstjänstliv på söndagar i alla församlingarna. En möjlighet i det är att involvera fler som vill ta ansvar.

Det är många här som väljer att döpa sitt barn eller att döpa sig som konfirmand. I era församlingar står dopseden stark. Och ni har ett rikt körliv med många körer och bortåt trehundra körsångare – en kväll fick jag chans att säga hej till Ekerö Gospel. Och ni har flera barnkörer, som för barn ofta kan väcka tro och fördjupa tro.

Församlingarnas arbete når många vuxna – vuxna som många gånger kanske söker ett sammanhang att få utforska sin tro, söka och fördjupa sin tro, vill förstå och lära sig mer om kristen tro. Jag vill uppmuntra er att utforska hur ni aktivt kan erbjuda den sortens möjligheter och sammanhang till exempelvis barnkörföräldrar, föräldrarna i öppen förskola, konfirmandföräldrar och vuxna körsångarna.

Mary – diakonal plats för växande

I pastoratet finns också Mary-arbetet (**Meningsfullhet, Arbetsgemenskap, Rehabilitering, Yrkes stolthet**) som är ett blomstrande diakonalt arbete i framkant. Det är ett arbete som förändrar människors liv, genom att se människor utifrån var och ens förutsättningar och att bemyndiga. Ett konkret exempel är trädgården här vid Ekebyhovskyrkan där även den som känner sig vilsen kan bidra och får växa. Ett annat exempel är mötesplatsen vid sopplunchen på torsdagar som involverar många och dit många vill komma.

Ekerö pastorats kompetenta arbete med Mary kan samtidigt bidra i hela Svenska kyrkan, när ni nu blir ett av fyra kompetensnav som inspirerar andra församlingar i Svenska kyrkan. Det blir också spännande hur den gamla skolan här nära Ekebyhovskyrkan kommer kunna rymma lokaler att hyra ut för kanske barnkalas och föreningar, och blir en plats för Maryarbetet och annat diakonalt arbete – väl synligt för många på Ekerö.

Jag har förstått att ni har goda samarbeten med till exempel arbetsförmedlingen, kopplat till Mary-arbetet och diakoni. Och att ni också har andra samhällskontakter, som med skolor och förskolor och andra, inte minst med *Kyrkans förskola* som ni driver tillsammans med kommunen.

Jag vill uppmuntra er att värna de goda kontakter ni har, och kanske hitta fler former för kontakt i kommunen, gärna med kommunledningen, där ni kan dela erfarenheter och samhällsspaningar. En del församlingar har exempelvis gemensamma frukostar några gånger om året som blivit ett enkelt sätt att mötas och bygga relationer. Kanske kan det vara något även för er.

Ansgarskapellet

Jag nämnde nyss om Ansgarskapellet på Björkö och dess unika betydelse. Till Björkö kommer varje år kanske 70 eller 80 tusen besökare. Kapellet uppfördes för 95 år sedan – ja 2030 är det 100-årsjubileum. Under visitationen har vi samtalat om kapellets förutsättningar framåt och här har

pastorat och stift ett gemensamt ansvar. Grundläggande frågor framåt handlar om vad ni vill och vilka ambitioner ni som pastorat har för kapellet. Historiskt finns ett ekumeniskt sammanhang för kapellet, som är värdefullt att hålla levande. Kanske kan kapellets roll för besökarna på Björkö vara en samlingsfråga med kommunen? Kanske kan det vara en plats för att berätta om kristen tro för de många besökarna. När ni som pastorat hunnit reflektera över era ambitioner och förutsättningar att – kanske i ekumeniskt samarbete – fylla kapellet med liv, så är det något jag och vi som stiftsorganisation gärna får återkoppling på.

Det finns mycket mer att reflektera kring utifrån församlingens liv. Jag vill stanna här för att ge rum för samtal. Håller ni med? Vilka frågor och reflektioner har väckts hos er? Vad saknade ni? Vad vill ni fråga?

Samtal i bikupor

Avslutning

Kära vänner, jag är glad och tacksam över att ha fått lära känna pastoratet och församlingarna. Jag känner stor respekt och ödmjukhet för liv och arbete här, för er i ledning och styrning, för ideella och anställda medarbetare, ja för tjänandet, det varma sätt som kyrkan framträder och gestaltas här. Tack för allt ert goda arbete och engagemang!

Mitt valspråk är Jesu uppmaning ”Bli kvar i min kärlek”. De orden är en påminnelse om vad som djupast är vår identitet. Att Gud genom den heliga Anden involverad och djupt engagerad i församlingarna i Ekerö pastorat. Fortsätt leva i bön, sök den heliga Andens ledning, fira gudstjänst – och var glada! Tack för visitationen. Gud välsignar er och hela pastoratet.